

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Lonely heroes of samenwerkende Hollywood-sterren?

Erik Stam*

In deze eeuw is het aantal zelfstandig ondernemers enorm toegenomen. Ze hebben geen baas, en willen meestal ook geen baas zijn. Ze zijn gemiddeld genomen gelukkiger dan 'loonslaven'. Ze willen geen baas worden, omdat dat te veel rompslomp geeft, of omdat hun dienstverlening sterk gekoppeld is aan hun persoon. Het zelfstandig ondernemerschap lijkt zo de ultieme zelfverwerkelijking: de zelfstandige als 21ste-eeuwse held. Toch leven veel zelfstandigen onder de armoedegrens: zij zakken door de bodem van de welvaartsstaat heen. Ze vormen een categorie werkenden die toenemende aandacht vraagt voor de tekortkomingen van een welvaartsstaat die misschien optimaal was in de vorige eeuw, maar in de 21ste eeuw in zijn voegen kraakt.

Welvaart is geen verworvenheid maar moet elke dag weer gecreëerd worden. Welvaart is een breed begrip: we leven niet bij brood alleen. Zelfstandigen zijn bijvoorbeeld relatief gelukkiger dan andere werkenden. Toch is economische waardecreatie, wat vaak met productiviteit wordt gemeten, een belangrijke, zo niet dé belangrijkste voorwaarde voor welvaart. Bieden de huidige welvaartsstaat en de opkomst van zelfstandigen wel de optimale condities voor lange termijn welvaart? Voor welvaartscreatie zijn investeringen in menselijk kapitaal en het realiseren van samenwerkingsvoordelen (schaalvoordelen en synergie) van groot belang. Dit lijkt juist bij zelfstandig ondernemers niet goed van de grond te komen.

Zelfstandigen zonder personeel zijn vaak lonely heroes: ze werken alleen, en werken minder vaak effectief samen dan grotere bedrijven. En qua scholing zitten ze vaak in een spagaat: als de opdrachten goed lopen, hebben ze het te druk om in zichzelf te investeren, en als ze geen opdrachten hebben, is er te weinig geld voor scholing.

Dé uitdaging voor de Nederlandse overheid en maatschappelijke partners ligt dan ook hierin: hoe kunnen de instituties van de welvaartsstaat zo worden aangepast dat werkenden ook optimaal bijdragen aan de lange termijn welvaart van Nederland? De opkomst van zelfstandigen zou de ondermijning van lange termijn welvaart kunnen betekenen als dit leidt tot een afname in investeringen in menselijk kapitaal en in effectieve samenwerking.

Wat te doen? Experimenteren met instituties die scholing van werkenden aantrekkelijk maken, en leren nieuwe samenwerkingsvormen op te zetten. Dit geldt voor alle werkenden: zowel zelfstandigen als werknemers, en alle tussencategorieën. Een prettig voorbeeld hiervan is de filmindustrie in Hollywood. Bij een film zijn ontzettend veel verschillende partijen betrokken. Allemaal voegen ze iets toe aan het eindresultaat, dat meer is dan de som der delen. Meedoen vereist

* Erik Stam is werkzaam bij Utrecht University School of Economics. E-mail: E.Stam@uu.nl.

dat je expertise goed op orde is, en dat je effectief kunt samenwerken. Het is ook van belang dat je kwaliteit levert, zodat je bij de volgende film weer wordt betrokken.

Werkenden in de 21ste eeuw gelukkig en productief laten zijn. Hiervoor moeten we voorbij de twintigste-eeuwse categorieën van zelfstandig ondernemers en werknemers. In de 21ste eeuw draait het nog meer om het op orde hebben en houden van je eigen expertise en het vermogen om met anderen effectief samen te werken. Een ster worden in je eigen expertise en samen meer waarde creëren.